

Utbildningsinspektion i Letälvsskolan gymnasieskola, komvux, särvox, sfi

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfat-

tande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Letälvsskolan	Antal elever/studerande
Gymnasieskola	256
Kommunal vuxenutbildning, komvux	70
Svenskundervisning för invandrare, sfi	17
Vuxenutbildning för utvecklingsstörda, särvox	14

I Letälvsskolan finns barn- och fritidsprogrammet (BF), industriprogrammet (IP), naturvetenskapsprogrammet (NV), samhällsvetenskapsprogrammet (SP), teknikprogrammet (TE), individuella programmet (IV) och det specialutformade programmet (SM) ledarskapsprogrammet närliggande samhällsvetenskapsprogrammet. Det finns även elever som går programinriktat individuellt program (PRIV). Dessutom erbjuds "fotbollsgymnasiet" där eleverna går det program de valt och har specialidrott (fotboll) som gemensamt individuellt val.

Vuxenutbildningen som omfattar kommunal vuxenutbildning med grundläggande vuxenutbildning och gymnasial vuxenutbildning, sfi och särvox är till stor del integrerad i gymnasieskolans verksamhet. På grundläggande nivå erbjuds svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik. Det finns också en viss beredskap att erbjuda studier i samhällskunskap, fysik och kemi. Under inspektionen fanns endast en grupp i engelska och enstaka deltagare i svenska. På gymnasial nivå erbjuds de ämnen med mer teoretisk inriktning som finns i gymnasieskolan. Cirka 30 vuxenstuderande studerar på heltid på gymnasial nivå och övriga studerar enstaka ämnen på deltid varav nio på grundläggande nivå. Det finns ett utvecklat samarbete med Centrum för livslångt lärande i Karlskoga där deltagare kan studera ett flertal kurser på distans. För närvarande studerar 23 deltagare i Karlskoga. Vid inspektionstillfället studerar också åtta deltagare yrkesinriktade utbildningar i andra kommuner. I centrala Degerfors finns Lärcentrum Målet som erbjuder utbildning för vuxna i form av orienteringskurser.

De flesta elever i gymnasieskolan kommer från Degerfors kommun och cirka 20 procent av eleverna kommer från andra kommuner, varav merparten av dessa elever går "fotbollsgymnasiet". Degerfors kommun samarbetar med Karlskoga kommun och Örebro kommun om utbud av gymnasieprogram, bl.a. har kommunerna en gemensam informationskatalog om gymnasieskolans program (den s.k. Programväljaren). Tillsammans erbjuder kommunerna samtliga nationella program.

Av de totalt 70 vuxenstuderande inom komvux har 17 procent kortare utbildning än treårigt gymnasium och 57 procent är arbetslösa. Två tredjedelar av de studerande är kvinnor. Av samtliga vuxenstuderande har 37 procent uppgett att de vill studera vidare.

Verksamheten vid Letälvsskolan, vars huvudbyggand är från 1960-talet, startade för tio år sedan då delar av grundskolans lokaler övertogs. Industriprogrammet har särskilda lokaler för karaktärsämnena som ligger i anslutning till ortens stora industri och bredvid finns lokaler där NV och TE har undervisning i karaktärsämnena.

Skolan leds av en rektor och biträdande rektor med särskilt ansvar för vuxenutbildningen. Det finns 50 anställda varav 38 är lärare. Lärarna arbetar i arbetslag/programgrupper.

Genomförandet av inspektionen i Letälvsskolan

Skolverket sände den 21 november 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Letälvsskolan har bestått av undervisningsråden Åsa Ridne, Sonny Bjarkå, Per Lennermark samt experten Göran Tevell. Besök i Letälvsskolan inleddes den 2 mars 2004 och avslutades den 3 mars 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Letälvsskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Letälvsskolan genomfördes formella intervjuer med rektor, biträdande rektor, kurator, lärare, elever, skolsköterska, studie- och yrkesvägledare, ansvarig för Lärcentret Målet samt med föräldrar. Lektioner i årskurs 1 och 3 i gymnasieskolan, komvux, särvox och sfi besöktes. I samband med lektionsbesöken fördes också samtal med elever och lärare.

Genomgång av betygskataloger gjordes tillsammans med administrativ assistent.

I rapporten används begreppet "elev" för dem som studerar inom gymnasieskolan och begreppet "vuxenstuderande" för de som studerar på komvux, särvox och sfi. Som ett samlingsbegrepp för alla som genomgår utbildning vid skolan används "studerande".

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall verksamheten inom det offentliga skolväsendet för vuxna utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Utbildningen för barn och ungdom skall främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanen för de frivilliga skolformerna framhålls att eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och lust att lära. Eleverna i vuxenutbildningen skall ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

I samtliga skolformer i Letälvsskolan är stämningen mycket god. Elever, vuxenstuderande, personal och föräldrar upplever att skolan erbjuder en trygg och lugn skolmiljö. Mobbning och annan kränkande behandling förekommer ytterst sällan och ingen av de intervjuade kunde påminna sig om att någon studerande varit utsatt. Alla som arbetar på skolan tar starkt avstånd från alla former av kränkande behandling. Stämningen på skolan präglas av att "alla känner alla" och att det råder goda relationer. Vidare tycker eleverna och de vuxenstuderande att personalen behandlar alla på samma sätt men vissa program har mer status än andra i elevernas ögon. Elever och vuxenstuderande träffas och umgås mest med dem som går samma utbildning men känner ingen motsättning mot dem i andra utbildningar. Blandningen av gymnasieelever och vuxenstuderande framhålls som något mycket positivt då det bidrar till en lugn stämning i skolan som helhet.

Eleverna och de vuxenstuderande tar ett stort ansvar för miljön på skolan och ett exempel på det är att några elever nyligen hade som projekt att fräscha upp skolans kafeteria med ny inredning. Alla reagerar negativt om klotter eller annan skadegörelse förekommer. De studerande visar generellt sett ett bra ansvar för sin utbildning men bland eleverna är det problem med hög frånvaro på vissa program. Intervjuer med personal och elever samt observationer visar på att elevernas lust att lära och deras ambitionsnivå varierar mycket. Elever som fått sitt förstahandsval tillgodosett vid intagningen till gymnasieskolan och de som redovisade klara mål för sina studier upplevde studierna mycket mer lustfyllda än de som tagits in på program som inte varit högprioriterade och de som studerar utan att egentligen vilja utbilda sig.

I gymnasieskolan finns det klassråd, elevråd samt programgrupper i vilka lärare och elever inom ett program träffas. På vissa program har man emellertid inte klassråd regelbundet och vid inspektionen konstaterades att en klass inte haft ett enda klassråd under läsåret. Enligt eleverna beror det på att klassrådet inte är schemalagt och därför blir det inte av. I de flesta klasser har man dock regelbundet klassråd och då får man information om vad som för tillfället är aktuellt i skolan och man tar också upp vad som kan förbättras. I de klasser som har en representant i elevrådet känner eleverna till vad elevrådet diskuterar men klasser

på NV, SP och IV saknar representanter i elevrådet och det beror på att ingen elev vill delta för man tycker ”att det kvittar” eftersom ”man inte kan påverka”. Elevernas förmåga att argumentera för sina egna åsikter och lyssna på andras varierar starkt mellan programmen.

Det låga antalet vuxenstuderande inom grundläggande vuxenutbildning, särsvux och sfi gör att utrymme finns att integrera värdegrundfrågorna i undervisningen där alla blir sedda och tar ansvar för sin skolmiljö.

De vuxenstuderande inom komvux och särsvux uppger dock att de upplever att möjligheterna är begränsade då det gäller att ha ett reellt inflytande över utformningen av utbildningen. Studerande inom sfi ger vid intervjuerna uttryck för att undervisningsklimatet är gott och likaså den sociala gemenskapen. De har ett öppet förhållande till läraren och de känner att de har inflytande över undervisningen.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Letälvsskolans arbete med normer och värden uppvisar ett bra resultat. Förbättringsinsatser bör dock göras så att elever i gymnasieskolan och vuxenstuderande inom komvux och särsvux i större omfattning får ökad möjlighet att påverka utbildningens innehåll och utformning.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att de studerande tillägnar sig goda kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga. Kunskapsmålen anges närmare i den nationella läroplanen och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Eleverna ger inte uttryck för att de har kunskap om sitt sätt att lära. Trots det anser eleverna att de lär sig mycket i skolan, dvs. de ser en positiv kunskapsutveckling över tid.

För gymnasieskolan sammanställs betygsstatistik. Det finns däremot ingen tillgänglig statistik över elevernas resultat på nationella prov men enligt skolledningen diskuterar kollegiet och skolledningen resultatet. Av de elever som studerar det individuella programmet fortsätter cirka 90 procent på ett nationellt program enligt skolledningen.

Enligt SIRIS (Skolverkets internetbaserade resultat- och kvalitetsinformations-system) saknas betygsstatistik för industriprogrammet på Letälvsskolan vilket beror på att underlaget består av för få individer för den nationella statistiken. För BF ligger den genomsnittliga betygspoängen något under riksgenomsnittet medan SP och NV ligger i nivå med riksgenomsnittet för respektive program. Andel behöriga till högskola ligger över riksgenomsnittet. Andel elever med slutbetyg från gymnasieskolan efter fyra år ligger över riksgenomsnittet för NV men klart under riksgenomsnittet för SP. För övriga program saknas uppgifter i SIRIS.

För de vuxenstuderande saknas i princip statistik eller redogörelse för betygsresultat eller annan kunskapsuppföljning. Flertalet deltagare i komvux och sfi fullföljer påbörjade studier enligt vad som framkommer vid intervjuer med skolledningen. Någon bedömning av resultat av arbetet inom området kunskaper inom särvux utifrån nationella bestämmelser görs inte då man vid skolan inte arbetar mot mål relaterade till nationella kursplaner.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att eleverna i gymnasieskolan når bra resultat relaterade till mål att sträva mot och mål att uppnå. Resultatet av arbetet inom området kunskaper inom komvux och sfi visar att flertalet fullföljer påbörjade utbildningar men är något svårbedömt till följd av att det saknas strukturerad kunskapsuppföljning. Inom särvux är resultatet av arbetet inte av godtagbar kvalitet

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan och i det offentliga skolväsendet för vuxna vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö. Särskilt skall jämställdhet mellan könen främjas och alla former av kränkande behandling aktivt motverkas. All personal skall samverka med eleverna i arbetet med att forma en god miljö för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Skolans formella samverkansorgan med eleverna är klassråd, elevråd och programgrupper. Av dessa samverkansorgan är det endast klassrådet som har en förankring hos eleverna som ett forum för diskussion och viss påverkan på arbetet i skolan. Elevrådet saknar till stora delar förankring hos eleverna och de vet i allmänhet inte vilka frågor som elevrådet arbetar med. Programgrupperna är inte heller kända av eleverna. Samverkan och diskussion kring normer och värden sker under mentorns ledning. Elevhälsoteamet deltar om klassen/gruppen så önskar och det pågår ett särskilt arbete kring att förbättra elevernas närvaro i skolan. Samverkan med föräldrarna sker främst genom föräldramöten och utvecklingssamtal (för elever som inte fyllt 18 år).

För de vuxenstuderande utövas inflytande genom gemensamma och öppna träffar i kafeterian varannan månad. Inga formella samverkansorgan finns och påverkansmöjligheterna är begränsade då vuxenutbildningens – i huvudsak komvux - planering är samordnad med gymnasieskolan och beroende av denna. Utrymmet för förändringar och flexibilitet utifrån enskildas behov är därvid små. Det begränsade antalet vuxenstuderande gör dock att de flesta har en möjlighet att framföra sina synpunkter och det finns en ambition att möta enskildas behov.

På skolan sker samverkan kring den fysiska arbetsmiljön mellan personal, elever och vuxenstuderande och det finns elevskyddsombud på skolan.

Det finns ett väl utformat handlingsprogram för att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling som gäller för hela Letälvsskolan. Handlingsprogrammet beaktar dock inte situationer då en anställd kränker en elev

eller vuxenstuderande. Mobbning eller annan kränkande behandling förekommer enligt de studerande och personalen i mycket liten utsträckning men om något inträffar agerar personalen snabbt och tar tag i situationen på en gång. Personalen tar ett gemensamt ansvar för arbetet mot kränkande behandling och arbetar medvetet och förebyggande. De tar ansvar för alla studerande och agerar även om man inte känner eleverna eller de vuxenstuderande ifråga. Personalen är observant när det gäller även umgängestonen elever emellan och söker motverka hårt språk och rasistiska tendenser.

Eleverna har tillgång till skolhälsovård och skolan arbetar förebyggande med temadagar om alkohol, tobak och narkotika. Utöver detta bedriver skolan inget särskilt arbete kring hälsofrämjande åtgärder.

Skolan strävar efter en god psykosocial arbetsmiljö och de studerande tycker att skolan är bra. De elever som har undervisning i skolans olika lokaler känner ibland stress p.g.a. att de har för kort tid på sig att förflytta sig mellan de olika lokalerna. Skolledningen är medveten om problemet och har bl.a. genomfört en enkätundersökning och utifrån resultatet har justeringar i scheman gjorts. En annan stressfaktor för eleverna är att de periodvis har många prov. De flesta lärare visar förståelse för den omständigheten och flyttar proven till annan tidpunkt medan några lärare visar mindre förståelse för detta.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolans arbete för en god miljö och för att förebygga kränkningar är av god kvalitet. Skolans handlingsplan för att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling bör dock förbättras så den beaktar situationer då en anställd kränker en elev eller vuxenstuderande. Samverkan i skolmiljön för eleverna bör förbättras och arbetet kring hälsofrämjande åtgärder kan utvecklas. För de vuxenstuderande inom framförallt komvux bör förbättringar göras så att deras möjligheter att tillgodose individuella studiebehov ökar.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå målen skall främst utformas av de lärande och personalen. De nationella läroplanerna, skolformsförordningarna och kursplanerna ger dock också riktlinjer för arbetet. De gäller t.ex. stödinsatser, betygssättning, utbildning på arbetsplatser, prövning etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbets-sätten genom att beskriva vilka kunskaper och färdigheter vuxenstuderande skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Lärarna i gymnasieskolan utgår från de nationella kursplanerna och betygskriterierna och tolkar dem för eleverna, i huvudsak, i muntlig form. I några ämnen har lärarna skrivit ned lokala tolkningar av kursplaner och betygskriterier. Kursmål och betygskriterier delas ut till eleverna vid kursstart. Flertalet lärare återkommer till dessa under kursens gång och samtalar kontinuerligt kring mål och vad som krävs för olika betygssteg.

Kursplanerna är styrande för utformningen av undervisningen. Utifrån kursplaner och betygskriterier planerar eleverna och lärarna i gymnasieskolan gemensamt stoff, arbetssätt och redovisningsformer. För elevgrupper som har bris-

tande motivation till skolarbetet upplever lärarna att det kan vara svårt att realisera målen i kursplanerna. Ett problem som nämns är elevers frånvaro som gör att grupparbeten eller andra arbetssätt, som förutsätter samarbete elever emellan, blir svårt att genomföra. Lärare som undervisar i matematik menar att elevernas inflytande i planering av undervisningen är mindre än i andra ämnen eftersom "ämnet är sådant". För kurser som omfattar 50 poäng anser lärarna att det också finns svårigheter att fullt ut planera med eleverna, eftersom man vill hinna med kursinnehållet och tiden för undervisning uppfattas som knapp.

Det framkommer vid intervjuer med elever att för vissa lärare är möjligheterna till inflytande över undervisningen små. Eleverna i gymnasieskolan upplever dock att det finns goda möjligheter att påverka undervisningens innehåll och arbetsformer men att det, som nämnts, till stor del beror på undervisande lärares vilja. Generellt anser eleverna att dialogen med lärarna är bra.

Lärarna samverkar genom programgrupper vars syfte är att verka för att programmålen och helheten i elevernas utbildning genom ämnessamverkan. Personalen samarbetar även kring elever i elevvårdande syfte. Trots att det finns programgrupper är inte programmålen alltid kända av lärarna och de diskuteras inte. Pedagogisk samverkan mellan ämnen förekommer men dessa initieras inte via programgruppen i första hand, utan det är andra faktorer som styr som t.ex. vanor och lärares egna initiativ.

I de ämnen där nationella prov är obligatoriska ser lärarna dem som ett stöd vid bedömning och betygssättning. Enligt eleverna är lärarna noga med att påpeka att det nationella provet är ett prov bland alla andra. Eleverna anser att det för det mesta är rättvisa betyg som sätts och att lärarnas bedömningar inte bara grundar sig på prov utan att de får redovisa sina kunskaper på olika sätt. Lärarna strävar efter en allsidig bedömning men framhåller att det är svårt att realisera det i de elevgrupper som har stor frånvaro och där tenderar bedömning och betygssättning att i första hand baseras på skriftliga prov. Skolans personal analyserar eller diskuterar inte betygsutfallet. Däremot har skolledning och lärare diskuterat nationella provets syfte och Skolverkets skrift Bedömning och betygssättning har delats ut till lärarna och diskuterats gemensamt.

Deltagarna i komvux känner till läroplanen och kursplaner genom skriftlig information medan genomgångar av mål. Diskussioner kring kursplaner och betygskriterier förekommer sällan varför man har dålig kontroll på resultatet av undervisningen. Individuella studieplaner upprättas men är inte alltid kända av deltagarna. De är närmast att likna vid studieplaneringar och är knutna till närmast planerade kurser och har inte funktionen att utgöra underlag för anpassad studiegång eller för uppföljning av den enskildes mål. För vuxenutbildningen finns vid skolan även en programgrupp.

Inom komvux erbjuds inte flexibilitet i form av kontinuerliga kursstarter och kurslut och individanpassningar utifrån enskildas behov och önskemål är svåra att tillgodose. Stöd och metoder för lärandet är inte flexibla. Deltagarna upplever att undervisningen är påtagligt provinriktad. Utvärdering av lärandet med bedömning och betygssättning sker utifrån lärarnas värdering samt prov. Validering av kunskaper är under utveckling men tillämpas endast i matematik samt i någon mån i svenska och engelska. Resultatet används endast i begränsad omfattning för att "skraddarsy" individuella studiegångar. Skolans begränsade möj-

ligheter till flexibilitet och individanpassning inom komvux vägs till viss del upp av möjligheterna att studera ett flertal kurser på distans i Karlskoga. Därutöver finns en "mattestuga" respektive en "svenskstuga" där individuellt stöd erbjuds.

Individuell kartläggning av och planering av sfi är mer utvecklad. Planeringen är dock begränsad till att omfatta studierna i svenska och tar t.ex. inte upp arbetsplatsanknytning eller kombinerade studier. De som studerar inom sfi känner till målen för undervisningen. Uppföljning av de studerandes studieresultat görs regelbundet vid enskilda samtal med varje deltagare.

När det gäller särvux saknas utbildningen och fastställda mål i Letälvsskolans arbetsplan och undervisningen följer vare sig nationellt eller lokalt fastställda kursplaner. Undervisning som planeras och genomförs på skolan omfattar svenska, matematik, engelska, datorkunskap och omvärldskunskap. Det är oklart om undervisningen inom särvux motsvarar den obligatoriska särskolan eller gymnasial särvux. Timplan för undervisningen saknas och betyg utfärdas inte.

I gymnasieskolan utvärderar lärare och elever undervisningen men detta arbete dokumenteras inte och följs inte upp systematiskt eller kontinuerligt. En gång per termin genomförs utvecklingssamtal. För de elever som är under 18 år erbjuds föräldrarna delta i utvecklingssamtalen. Såväl elever som föräldrar är mycket nöjda med utvecklingssamtalen vilka ger en bra bild över elevens studiesituation och kunskapsutveckling. Alla elever har en individuell studieplan och i första hand är det mentorena som samtalar med eleverna om studieplanen. Studie- och yrkesvägledaren pratar med de elever i årskurs 1 och 2 som själva bokat tid för vägledning. Däremot samtalar studie- och yrkesvägledaren med samtliga elever i årskurs 3.

Letälvsskolan har en handlingsplan för elevomsorgsteamet som består av rektor, skolsköterska, speciallärare, kurator och studie- och yrkesvägledare. Skolan har även en plan för elevvård som beskriver arbetsgången för ett elevärende. Det finns sålunda väl upparbetade rutiner och en arbetsgång för elevärenden som behandlas vid elevvårdskonferenser. Åtgärdsprogram upprättas enligt lärarna vid behov och nyligen genomfördes en utbildning så att all berörd personal känner till hur man kan utforma ett åtgärdsprogram.

Stöd till elever i gymnasieskolan ges för det mesta inom ramen för undervisningsgruppen av undervisande lärare. Det finns en extra resurs i matematik och även en speciallärare på halvtid som i första hand skall ge stöd i svenska och i andra hand i engelska. Skolan genomför inga analyser av elevernas behov av stöd, t.ex. i form av diagnoser eller sammanställningar av lärarna och därför saknas enligt inspektörerna djupare kunskap om behovet av stöd. I elevgrupper med få elever anser eleverna att lärarna ger stöd åt de elever som behöver. I undervisningsgrupperna som är större eller i grupper där det finns många elever som är i behov av särskilda stödåtgärder hinner inte läraren dock inte med att ge stöd i önskad omfattning. Några elever anser att stöd inte ges och att det finns lärare som "inte bryr sig". Vid inspektionen framkom att den stödresurs som specialläraren utgör (cirka 50 procent av speciallärarens heltidstjänst) nyttjades av totalt två elever från gymnasieskolan. Dessa två elever får stöd i engelska trots att specialläraren i första hand ska ge stöd i svenska. Enligt uppgift från både lärare och elever finns elever som har stora läs- och skrivsvårigheter och

som därför borde vara i behov av stöd från specialläraren. Inspektörerna bedömer att skolan inte kan säkerställa att alla elever i behov av särskilt stöd får den hjälp de har rätt till.

Letälvsskolan samverkar med närsamhället kring arbetsplatsförlagd utbildning och ett väl etablerat samarbete finns med ortens näringsliv framför allt då det gäller industriprogrammet.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att man i gymnasieskolan, komvux och sfi arbetar inom undervisningen på ett godtagbart sätt för att nå de nationella målen. Gymnasieskolans rutiner och organisation för att identifiera och åtgärda elevers behov av stöd bör förbättras. För de vuxenstuderande bör processen med att diskutera individuella mål, kursplaner och betygskriterier förbättras. Arbetet med individuell studieplanering fungerar godtagbart men bör förbättras.

För särsvux vidkommande är undervisningen inte godtagbar då den inte följer nationellt eller lokalt fastställda kursplaner, arbetsplan saknas, betyg sätt inte och redovisning saknas av hur timplanerna följs. Det framgår inte heller om den undervisning som bedrivs inom särsvux motsvarar grundsärskolan eller gymnasial särsvux.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för skolan och det offentliga skolväsendet för vuxna på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolans inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå de nationella målen tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

Letälvsskolan leds av en rektor som har ett övergripande ansvar för skolans verksamhet och personal samt en biträdande rektor (0,5 tjänst) som ansvarar för vuxenutbildningen och schemaläggning. Biträdande rektor är tillika lärare på skolan och undervisar 50 procent av sin tjänst. I skolans ledningsgrupp ingår även kurator som är ansvarig för det individuella programmet. Dessutom finns en programsamordningsgrupp som består av programsamordnarna och skolledningen och denna grupp träffas en gång per vecka. Sedan årsskiftet ingår även Lärcentrum Målet i rektors ansvarsområde.

Mot bakgrund av vad som framkommit vid inspektionen bedömer inspektörerna att rektor måste ta ett större ansvar för utbildningen inom särsvux. Inspektörerna bedömer dock att rektor i övrigt är förtrogen med den dagliga verksamheten och tar ansvar för de övergripande funktioner som beskrivs i läroplanen. Rektor tar det övergripande ledningsansvaret för den pedagogiska utvecklingen där programsamordnarna och programgruppen tillsammans ska utveckla programmet. Vidare tar rektor det övergripande ledningsansvaret för personalen och administrationen. Ledningsansvaret för personalen på IV är delegerat till kurator som också är ansvarig för detta program.

I skolans arbetsplan för gymnasieskolan anges målen för verksamheten och arbetsplanen revideras en gång per år. Uppföljning och utvärdering genomförs kontinuerligt men en övergripande plan för skolan saknas. Lärarna är ansvariga för att kursutvärdering genomförs men det finns ingen samlad analys av resultatet. Programgrupperna utvärderar läsårets verksamhet i relation till arbetsplanen och skolledningen utformar årligen en enkät om arbetsmiljön på skolan som besvaras av elever och personal. Det finns ingen analys över betygsresultat och resultat på nationella prov eller andra former av kunskapsvärderingar. Skolan upprättar en kvalitetsredovisning per kalenderår för alla skolformer vid skolan och i denna redogör skolan till viss del för måluppfyllelse relaterad till nationella mål. De studerande deltar inte i arbetet med att ta fram kvalitetsredovisningen och lärarna deltar endast i vissa delar av arbetet. Mål för vuxenutbildningen återfinns i kvalitetsredovisningen. Redogörelse för graden av måluppfyllelse är otydlig.

Det finns en medvetenhet om vikten av kvalitetsarbete hos skolledning och personal men ett systematiskt kvalitetsarbete saknas.

Åtgärdsprogram upprättas vid behov. Det finns tydliga rutiner för hur upprepade frånvaro skall följas upp. Betygssättning, utformning och utfärdande av betygsdokument följer nationella bestämmelser. Formella beslut i elevvärden fattas enligt författningarnas krav.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att styrning, ledning och kvalitetsarbete är av godtagbar kvalitet i Letälvsskolan. Det systematiska kvalitetsarbetet bör utvecklas och förbättras och de studerandes delaktighet i kvalitetsarbetet behöver stärkas. Styrning och ledning av särsvux måste förbättras genom att rektor tar ett större ansvar.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Utbildningen för vuxna omfattar komvux, vuxenutbildning för utvecklingsstörda och svenskundervisning för invandrare. Inom komvux kan erbjudas såväl grundläggande vuxenutbildning som kurser på gymnasial nivå och påbyggnadsutbildning. Vuxenutbildning skall ge vuxna, främst dem som erhållit minst utbildning, tillfälle att komplettera sin utbildning enligt individuella önskemål. Vuxenutbildningen kan, enligt skollagen, erbjuda såväl nationella som lokala kurser. Möjlighet till individuella kurser kan också ges. Ungdomar skall ha tillgång till ett brett utbud av nationella, specialutformade eller individuella gymnasieprogram.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som förutsätts enligt de statliga bestämmelserna. Även information om utbildningsmöjligheter och rekrytering till utbildning behandlas.

Degerfors kommun samarbetar med Karlskoga kommun och Örebro kommun om utbud av gymnasieprogram, bl.a. har kommunerna en gemensam informationskatalog om gymnasieskolans program (den s.k. Programväljaren). Tillsammans erbjuder kommunerna samtliga nationella program.

Vid Letälvsskolan erbjuds eleverna den garanterade undervisningstiden, valbara kurser och arbetsplatsförlagd utbildning enligt författningarnas krav.

Enligt gymnasieförordningen har elever med annat modersmål än svenska rätt till modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet. I Letälvsskolan erbjuds varken modersmålsundervisning eller studiehandledning på modersmålet. Däremot kan dessa elever läsa svenska som andraspråk.

Letälvsskolan erbjuder ett begränsat urval kurser som individuellt val. För flera kurser t.ex. ensemble B, småföretagande B och psykologi B anges i skolans informationsmaterial om individuella valet, att det krävs förkunskaper i form av vissa kurser. För att t.ex. läsa psykologi B krävs att eleven har läst psykologi A. Inspektörsteamet vill i det sammanhanget påpeka att det inte finns några förkunskapskrav för gymnasieskolans kurser.

Enligt gymnasieförordningen skall eleverna som individuellt val erbjudas varje kurs som förekommer på ett nationellt program i kommunen samt de nationellt fastställda kurserna svenska C och idrott och hälsa B. Inspektionen visar att vare sig svenska C eller idrott och hälsa B inte erbjuds. Vidare erbjuds totalt 36 kurser som individuellt val. Letälvsskolan bör sträva efter att erbjuda ett bredare urval kurser för att bättre motsvara förordningens intentioner.

Elever som går det individuella programmet och som inte är behöriga till ett nationellt program erbjuds läsa svenska, engelska och matematik på grundskolenivå för att nå betyget godkänd eller högre. Däremot kan inte eleverna göra en provning i andra grundskoleämnen för att t.ex. öka sina betygspoäng. Enligt grundskoleförordningen har den som vill ha betyg från grundskolan rätt att gå igenom provning. Provningsen kan avse hela utbildningen eller ett eller flera ämnen eller ämnesblock som ingår i utbildningen. Detta gäller även den som tidigare har fått ett betyg i avslutat ämne eller slutbetyg från grundskolan. Denna möjlighet till provning erbjuds inte i Letälvsskolan och information om rätt till provning ges inte.

Studerande med funktionshinder kan erbjudas tillgång till utbildning på samma villkor som övriga studerande vid Letälvsskolan.

Information om gymnasieutbildningar ges på ett tydligt och bra sätt främst genom kommunens och skolans hemsida och i form av broschyren Programväljaren. Lärare och elever informerar också i grundskolan om de utbildningar skolan erbjuder. Studie- och yrkesvägledaren och mentorerna har ansvar för att informera om studievägar inom skolan. Om eleverna vill veta mer om studier efter gymnasieskolan och yrkesval kan de vända sig till studie- och yrkesvägledaren. Alla elever i årskurs 3 erbjuds ett vägledningssamtal inför framtida studie- eller yrkesval. De vuxenstuderande erbjuds också studie- och yrkesvägledning i Letälvsskolan, på Lärcentret Målet samt på kommunbiblioteket där också viss bemanning finns en dag i veckan för denna service.

Letälvsskolan erbjuder grundläggande vuxenutbildning i svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik. Skolan kan även erbjuda studier i samhällskunskap, fysik och kemi. Under inspektionstillfället fanns bara en grupp som studerade engelska och enstaka deltagare som studerade svenska. Den gymnasiala vuxenutbildning som erbjuds vid Letälvsskolan är i första hand studier i kärnämnen. Den gymnasiala vuxenutbildningen är integrerad med gymnasieskolan och undervisningen följer därför i första hand de former som finns för gymnasieskolan. Integreringen ger ökade möjligheter till studier i flera äm-

nen med relativt mycket lärarledd tid. Man kan dock säga att integrationen av den gymnasiala vuxenutbildningen med gymnasieskolan i viss mån hämmar möjligheterna till individuella studiegångar. En utbudsbaserad verksamhet med terminsvisa intag, fasta scheman och begränsade valmöjligheter balanseras av ”mattestuga” och ”svenskstuga” där stödet ges utifrån individernas behov. Det finns ingen kö till vuxenstudier.

Ett utvecklat samarbete finns med Centrum för livslångt lärande i Karlskoga där deltagare kan studera ett flertal kurser på distans. En omvårdnadsutbildning genomförs också i samverkan med Karlskoga och ett fåtal deltagare studerar mera yrkesinriktade ämnen i andra kommuner.

Systematiserat rekryteringsarbete för att nå deltagare i behov av grundläggande vuxenutbildning eller sfi förekommer inte någon större utsträckning trots att målgruppen är relativt stor i kommunen. Invånarna i Degerfors kommun har en relativt låg utbildningsnivå i jämförelse med riket.

Intagning till sfi sker kontinuerligt.

Vuxenstuderande i särvux rekryteras i princip endast från dagcenterverksamhet och påbörjar studier utan beslut om mottagande enligt gällande bestämmelser. Det finns ingen skriftlig information om särvux förutom på kommunens hemsida där särvux nämns som ett utbildningsalternativ inom vuxenutbildningen.

Orienteringskurser inriktade mot vård och data finns vid kommunens lärcentrum kallat för Målet men dessa efterfrågas i liten omfattning. Rekryteringsbidraget handläggs vid lärcentret men utan systematiserad uppsökande verksamhet.

Ansvarsfördelningen och rutiner för mottagande och intagning är oklar för komvux. Enligt delegationsordning är det rektors ansvar medan studie- och yrkesvägledare i praktiken skriver in sökanden till kurser som bedrivs i egen regi. När det gäller sökande till utbildningar som kommunen inte själva tillhandahåller görs en avvägning relaterad till ekonomiskt utrymme i varje enskilt fall.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att det ges möjlighet till gymnasieutbildning enligt författningarnas krav när det gäller utbud, garanterad undervisningstid, valbara kurser, arbetsplatsförlagd utbildning, information om utbildningen och dess valmöjligheter. Modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet, individuella valet och prövning i grundskoleämnen erbjuds inte enligt författningarnas krav och det är inte acceptabelt.

För den kommunala vuxenutbildningen är ansvarsfördelningen och rutiner för mottagande och intagning oklar och bör därför ses över. Vidare är den kommunala vuxenutbildningen i Letälvsskolan i huvudsak begränsad till de ämnen med teoretisk inriktning som gymnasieskolan erbjuder. Strategi för uppsökande verksamhet och anpassning av utbildningsutbudet kan förbättras. Ansökan till och beslut om mottagande av elever inom särvux sker inte enligt gällande bestämmelser vilket är inte acceptabelt.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de vuxenstuderande skall ha tillgång till utbildning och möjlighet att nå de nationella målen. I skollagen finns bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning.

Vid inspektionen granskas dessa och andra förutsättningar för att bedriva en utbildning av god kvalitet. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Det finns 50 medarbetare på Letälvsskolan varav 38 är lärare. Andra personal-kategorier är studie- och yrkesvägledare, skolsköterska, kurator, administrativ personal, bespisningspersonal, bibliotekarie, datatekniker och städpersonal. Av lärarna är 34 behöriga. De fyra obehöriga lärarna har högskoleutbildning men de saknar en pedagogisk utbildning. Ingen lärare inom vuxenutbildningen, förutom läraren som undervisar inom sfi, har vuxenpedagogisk utbildning. Inspektörerna bedömer att Letälvsskolan har personal i rimlig omfattning och med kompetens som i huvudsak motsvarar kraven för de aktuella utbildningarna.

Alla vuxenstuderande har tillgång till ämneshandledning och stöd av mentor. Studerande som inte talar svenska erbjuds i flertalet fall tolk vid studieplanering.

Det finns en policy för kompetensutveckling i Letälvsskolan som gäller alla personalgrupper. Enligt den ska kompetensutvecklingen utgå från såväl den enskildes som skolans behov. Programgrupperna förfogar tillsammans över en summa pengar som ska användas till kompetensutveckling. Gruppen diskuterar, identifierar och prioriterar sin egen grupps behov. De flesta lärare är nöjda med den kompetensutveckling de fått.

Skolans lokaler är ändamålsenliga men vissa delar av skolan upplevs som omoderna av personal och elever. Det saknas t.ex. möjligheter till flexibla lösningar då det är ont om grupprum. Vissa lokaler är anpassade för studerande med funktionshinder och schemaläggningen anpassas både när det gäller salsfördelning och förflyttningar, så att den funktionshindrade har samma möjligheter som övriga studerande att tillgodogöra sig undervisningen.

Det finns ett tidsenligt bibliotek på skolan. Skolans bibliotekarie är också bibliotekarie i kommunens bibliotek, vilket lärare och elever tycker är mycket bra eftersom böcker, tidskrifter etc. som inte finns i skolans bibliotek för det mesta går att finna i kommunens och då med god hjälp av bibliotekarien.

Läromedel och annan undervisningsmateriel upplevs som bra av lärare och elever. IT-utrustning och annan teknisk utrustning är ändamålsenlig och elever och lärare tycker att tillgången på sådan utrustning är god.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att lokaler, utrustning och läromedel håller en bra standard och som gör det möjligt att erbjuda en tidsenlig utbildning. Personalens kompetens motsvarar till största delen kraven i de aktuella utbildningarna och personalen får möjlighet till sådan kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Letälvsskolan övergripande är av god kvalitet.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- elevernas och vuxenstuderandes inflytande över utbildningens innehåll och arbetsformer inom komvux och särsvux,
- handlingsprogrammet mot kränkande behandling avseende situationer då en anställd kränker en elev eller vuxenstuderande,
- uppföljning av de vuxenstuderandes kunskaper,
- samverkan med elever för ökad delaktighet,
- arbetet kring hälsobefrämjande åtgärder,
- rutiner och organisation för att identifiera och åtgärda elevers behov av stöd,
- processen med att diskutera mål, kursplaner och betygskriterier med de vuxenstuderande,
- individuell studieplanering för vuxenstuderande,
- det systematiska kvalitetsarbetet och de studerandes delaktighet i kvalitetsarbetet behöver stärkas,
- rektors roll som ansvarig för särsvux måste förbättras,
- ansvarsfördelningen och rutiner för mottagande och intagning till vuxenutbildning samt
- strategi för uppsökande verksamhet och information om utbildningsutbudet inom vuxenutbildningen.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Ansökan och mottagande inom särsvux (12 kap. 11 § och 13 § skollagen).
- Undervisningen inom särsvux följer inte nationellt eller lokalt fastställda kursplaner, betyg sätts inte, redovisning saknas över hur timplanerna följs, arbetsplan saknas och det framgår inte om undervisningen som bedrivs inom särsvux motsvarar den obligatoriska särskolan eller gymnasial särsvux (1 kap. 3-7 §§ och 2 kap. 3 § och 4 kap. 1 § särsvuxförordningen).
- Modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet erbjuds inte inom gymnasieskolan (5 kap. 7 § och 8 kap. 5 § gymnasieförordningen).
- Svenska C och idrott och hälsa B erbjuds inte som individuellt val inom gymnasieskolan (5 kap. 19 § gymnasieförordningen).
- Prövning i alla grundskoleämnen erbjuds inte inom gymnasieskolans individuella program (7 kap. 16 § grundskoleförordningen).

- Ansökan och mottagande av elev inom särvox följer inte gällande bestämmelser (12 kap. 11 § och 13 § skollagen).

Datum	Ort
2004-08-18	Linköping

Åsa Ridne

Sonny Bjarkå

Per Lennemark

Göran Tevell